

Стела ДЕРМЕНДЖИЕВА
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“,
България

Милка АСЕНОВА
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“,
България

**ЕВРОПЕЙСКАТА ИНИЦИАТИВА „ДЕН НА ДУНАВ“ –
МОДЕЛ ЗА ГРАЖДАНСКО, ЕКОЛОГИЧНО
И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ**

Stela DERMENDZHIEVA
„St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Bulgaria

Milka ASENOVA
„St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Bulgaria

**THE DANUBE DAY EUROPEAN INITIATIVE: A MODEL FOR CIVIC,
ENVIRONMENTAL AND INTERCULTURAL EDUCATION**

The article reveals the characteristics of the Danube Day European initiative for protection and cooperation for sustainable management of one of the most important river systems in Europe. Day celebration is a place and platform for civil actions aimed at sustainability and solidarity in terms of the Danube basin, for identification of the social, economic and ecological effects of river protection, as well as for sharing events representing the cultural diversity of people along the Danube River.

Further on, the paper investigates and analyzes educational, communication, cultural and event activities, carried out by Balkan countries. It also presents available educational resources on the Danube River.

Keywords: Danube River; diversity; cooperation; responsibility; learning.

Въведение

Изследването на европейската инициатива „Ден на Дунав“, като модел за гражданско, екологично и интеркултурно образование има за цел да проучи, анализира и систематизира гражданските, екологични и културни инициативи, организирани от балканските държави за Деня на Дунав за периода 2017–2021 г.

Река Дунав – международна река, наша граница, европейско сътрудничество, обща история, разнообразни култури, солидарност, добросъседство, свързаност, идентичност, богато природно наследство – това са малка част от асоциациите, които поражда споменаването на името на реката. Без съмнение няма човек в Европа, който да не познава река Дунав, тъй като тя е източник

на енергия, храна, вода, символ на живот, транспортна връзка, място за отдих и туризъм.

От извора до делтата река Дунав протича през Германия, Австрия, Словакия, Унгария, Хърватия, Сърбия, България, Румъния, Молдова и Украйна. Водосборният басейн на реката заема площ от 817 000 км², които се простират в 19 европейски държави, като по този начин свързва 79 млн. души (2022 г.) по своето протежение от 2859 км. и обединява различни езици, култури и истории. Басейнът се отличава с голямо разнообразие на екосистеми и местообитания на растителни и животински видове.

Поради своето географско положение, икономическо, социално и екологично значение река Дунав е обект на редица международни споразумения, които създават правната рамка на сътрудничество за управление, опазване, устойчиво използване и съхранение на водните ресурси на европейската река.

Един от тези документи е **Конвенцията за сътрудничество при опазването и устойчивото използване на река Дунав**. Подписана е на 29 юни 1994 г. в гр. София от 11 дунавски държави – Австрия, България, Хърватия, Чехия, Германия, Унгария, Молдова, Румъния, Словакия, Словения, Украйна и Европейската комисия. Основната цел на конвенцията е да осигури управление, устойчиво и разумно използване на повърхностните и подземните води във водосборния басейн на река Дунав. Договарящите страни се споразумяват да си сътрудничат в областта на основните въпроси по управлението на водите като *„вземат всички подходящи правни, административни и технически мерки, най-малко за да поддържат и подобряват съществуващото качество на околната и водната среда на река Дунав и на водите в нейния водосборен басейн, и да предотвратяват и намаляват, доколкото е възможно, вредното въздействие и промените, които се появяват или биха могли да бъдат предизвикани“* (чл. 2, ал. 2 от Конвенцията). За прилагане на целите и разпоредбите на тази конвенция е създадена *Международната комисия за опазване на река Дунав* (МКОРД).

През 2004 г. по предложение на Международната комисия и по повод годишнината от подписването на конвенцията за първи път на 29 юни се организира Ден на Дунав като иновативна стъпка за повишаване на общественото съзнание за уникалността и значимостта на басейна на река Дунав.

Мисията на празника в помощ на реката се изразява в:

- насочване на вниманието и подчертаване на важното значение на грижата за реките в басейна на река Дунав;
- представяне на постигнатото чрез отбелязване на успеха;
- отправяне на поглед в бъдещето с лице към настъпващите предизвикателства;
- мобилизиране на хората да предприемат действия за река Дунав и неговите притоци (ICPDR et al.: 4).

По своя замисъл и реализация вече 19 години инициативата успява да активизира широк спектър от гражданското общество: държавна администра-

ция, образователни и културни институции, научни и бизнес среди, неправителствени организации, граждански сдружения и др.

С многообразие от дейности се показва жизненоважната роля на река Дунав и нейните притоци и връзката на живеещите в Дунавския басейн с реката. Организирант се научни конференции, екологични акции за почистване на бреговете на реката, фестивали, кръгли маси, семинари и работни срещи, образователни, спортни, кулинарни или творчески надпревари, иновативни екологични ателиета и изложби, концерти и много други.

Балканските държави Словения, Хърватия, Босна и Херцеговина, Сърбия, Черна гора, Румъния, България и Албания заемат 55,86% от площта на Дунавския басейн. Тяхното сътрудничество с останалите държави се изразява и в съвместното отбелязване на Деня на Дунав. Дейностите отразяват общоевропейските послания, пречупени през душевността, темперамента и „чувствителността на балканеца“ (Дерменджиева и др. 2017: 492). Тези дейности са насочени към активност, която цели осъществяването на модел за диалог, разбирателство, толерантност, съвместно съществуване и решаване на проблемите чрез „израстване на общественото съзнание“ (Неминска 2015: 526) в три посоки:

- граждански нагласи и поведение за сътрудничество;
- културно многообразие за споделена отговорност;
- екологично образование за зелено бъдеще.

Те са опората, която обосновава необходимостта от познания в сфери с различни практики и модели, които да заздравят единството между дунавските държави и да допринесат за така необходимата, търсена и очаквана европейска интеграция.

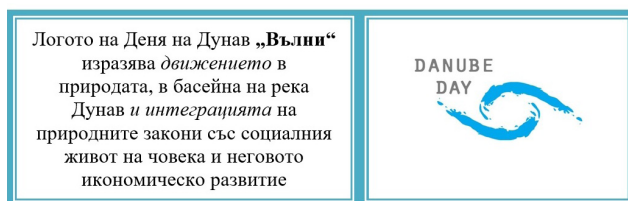
Нашата изследователска теза е, че съвкупността от елементите на европейската инициатива „Ден на Дунав“ (същността и целите, които си поставя, разнообразието от начини и форми на реализация, точно определените очаквани резултати от нейното провеждане, както и институционалната подкрепа за „Деня на Дунав“) изграждат своеобразен модел за реализиране на гражданско, екологично и интеркултурно образование, който успешно се прилага в държавите, разположени в басейна на река Дунав.

Методи

Изследването се базира на ретроспективен анализ на научни публикации за река Дунав и публикации в тематични издания, контент-анализ на практиката за провеждане на кампанията за Деня на река Дунав. Направен е аналитичен преглед на интернет страницата на МКОРД и на партньорски организации по отношение на организирания инициативи на ниво балкански страни. Проучените материали са систематизирани, обобщени и представени чрез текст, таблици и фигури. За целите на образованието и природозащитното обучение са идентифицирани и представени образователни ресурси за река Дунав.

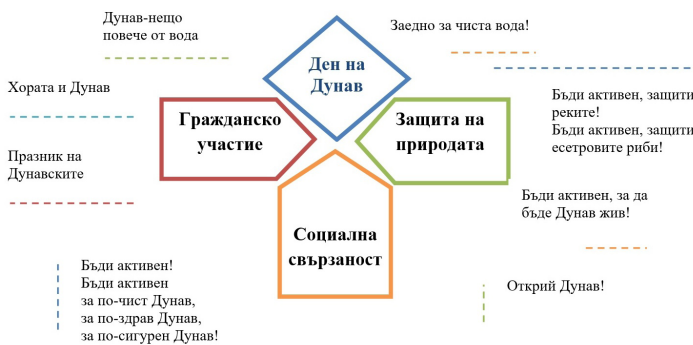
Резултати и дискусии

Денят на Дунав е за хората, за да засили усещането им, че *споделят* един речен басейн и следователно са *зависими един от друг*, да представи река Дунав като естествена и *историческа връзка между народите* в Европа, да *вдъхнови и предизвика дейности* за поддържането и подобряването на качеството на екосистемите в Дунавския басейн

Фиг. 1. Лого на Деня на Дунав (източник: <http://www.danubeday.org/>)

Всяка година Международната комисия поставя различна тема за „Деня на Дунав“ с призив за действия за опазване на реката или по аспекти на европейското сътрудничество, дунавската солидарност или благоденствието на нейните жители. Прегледът на темите и посланията за периода 2004–2021 г. ни дава основание да ги систематизираме в три тематични фокуса – гражданско участие, защита на природата и социална свързаност, представени на фиг. 2.

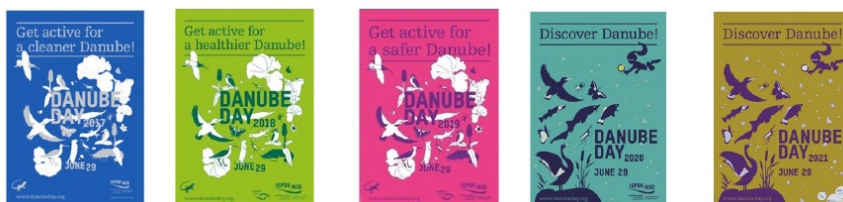

Фиг. 2. Теми и тематични фокуси на Деня на Дунав за периода 2004–2021 г. (източник: <http://www.danubeday.org/>)

Трудно е да съотнесем всяка тема към един единствен тематичен фокус поради нейното широкообхватно и многопосочно разбиране. Поради тази причина организиранията събития представляват пъстър калейдоскоп с еколо-

гични, граждански, културни, образователни, социални, стопански, духовни и други събития.

За визуализиране на разнообразните акценти прилагаме тематичните плакати за Деня на Дунав за периода 2017–2021 г.

Фиг. 3. Тематични плакати за периода 2017–2021 г.
(източник: <http://www.danubeday.org/>)

Обзорът на балканските инициативи за „Деня на Дунав“ представя една по-различна страница от живота на хората. Страница, която описва събития, които ги вдъхновяват и които допринасят за обединяване на усилията на общностите и страните за опазването на река Дунав чрез образователни, екологични и граждански дейности. Последните пет години от провеждането на Деня на Дунав (2017–2021 г., без 2020 г. – първата година на пандемията от Covid-19) очертават една малка част от обхвата на събитията на местно, национално, под-басейново и регионално ниво. Въпреки това, тази част показателно отразява потенциалът на нишата от образователното пространство, посветена на река Дунав.

Граждански нагласи и поведение за сътрудничество

„Мостове винаги ще има. Защото те всмукват знания, мисли, съждения и надежди за всеобщност“ (Дерменджиев 2017: 334).

Като част от голямото „дунавско семейство“, гражданите на европейските страни участват в обществения живот по отговорни и важни за развитието на региона теми и въпроси. Опазването на околната среда несъмнено е активност, която изисква не само познаване на политическите, икономическите и социалните аспекти на развитието, осъзнаване значимостта на личните решения и поведение за действия, но така също и изразяване на обоснована и критична гражданска позиция и то по начин, който зачита ценностите и идентичността на останалите членове на обществото.

Целеполагането и инициативността са ключов елемент на развитието, които водят към желаната промяна в собствения живот и този на другите хора.

За участието на гражданите в социално-икономическия живот и публичните инициативи голяма роля играят институциите на изпълнителната власт и обществените организации. Те са онзи посредник между политиките и гражданите, който прави мост за информацията и посланията чрез законодателни

механизми и различни комуникационни канали. Предоставят и възможността хората да участват в процесите на вземане на решения, но и насърчават тяхното включване – от почистване на реките – до участие в срещи и обсъждания.

И постигането на целите на „Деня на Дунав“ проличава в реализирането на сътрудничество на различни нива и в генерирането на мотивация в участниците за постигане на повече успехи в опазването на реката (ICPDR et al.: 4).

В Румъния, България, Сърбия държавните институции, общините и техните партньори съобщават в местните и национални медии за значението на река Дунав за нашия живот и за водната екосистема. Използват социалните мрежи за популяризиране на организиранията събития.

Сърбия популяризира река Дунав чрез кратки образователни филми. Заедно с Хърватия, Словения и Босна и Херцеговина отбелязват „Деня на река Сава“ и „Деня на река Дунав“ с маркиране високите води на река Сава с еднакви знаци за насърчаване на гражданската отговорност по отношение на наводненията.

В гр. Блед (Словения) се провежда традиционен фестивал на водата. Работни групи с участници от различни държави обсъждат въпроси, свързани с проблеми с водите в световен мащаб и с предизвикателствата пред устойчивото им управление. Младежкият парламент на Сава дискутира хармонизирането на интересите в областта на водите в басейна на река Дунав и устойчивия туризъм, а МКОРД провежда международна конференция „Живей с водата“ за интегриране на младите хора в управлението на водните ресурси. В рамките на фестивала през годините са организирани състезания за иновативни екологични проекти, конкурс „Воден детектив“ за замърсяването с микропластмаса, конкурс за управление на водите за участници от публичния и корпоративен сектор.

Семинари и срещи със заинтересовани страни се провеждат в Хърватия – за опазване на ресурсите на река Дунав, за управление на водите. Информационни изложения и панаири край река Сава събират различни групи от населението.

В гр. София (България) е организирана конференция за представяне на научни изследвания в областта на устойчивото управление на водите в Дунавския басейн. Албания представя проучване за реките Дрин и Вермош – част от големия басейн на река Дунав като средство за диалог за трансграничните реки. Река Вермош е единствената албанска река, която не се влива в Адриатическо море и тече от запад на изток. С двата си притока Лъопусе и Гребен е част от Дунавския басейн.

Регатата Воде Войводина в чест на Деня на Дунав популяризира плавателния потенциал на област Войводина в Сърбия. Потенциалните участници могат да придобият опит в плаването, а градовете и селата в близост до реките и каналите - стимули за развитието на туризма в региона.

Парад на лодки и моторници, флашмоб „Дунавското край Дунав“ е проведен в градовете Видин, Свищов и Русе (България). Изложба, посветена на

Дунав, пърформънс „Европа – това сме ние“, разходки с лодки и онлайн лекция на тема „Непознатите реки“ са част от събития в гр. Русе.

В Румъния кампанията поставя акцент на акция за почистване на водите с „Ебису/Ebisu“ – първата лодка в Европа за събиране на отпадъци от вода, акция за почистване на крайбрежните райони на Черно море в района на делтата на река Дунав. Акции се провеждат ежегодно и в България, Хърватия, Словения.

„Бих искал да не си спомняме за значението на река Дунав само по време на годишнини. Всеки един момент гражданите, специалистите, всички ние трябва да сме отговорни. Трябва да бъдем активни за по-безопасен Дунав!“, казва г-н Йоан Денеш, министър на водите и горите на Румъния на Деня на Дунав в Браила (2019 г.).

Културно многообразие за споделена отговорност

„Балканите като пространство представляват калейдоскоп от различни народи, религии, бит и култура“ (Дерменджиева и др. 2017: 494).

Територията на река Дунав е обект на исторически събития, дали своя отпечатък върху днешната културна идентичност на народите и формирали местните традиции и обичаи. Културното наследство формира колективната памет на хората, а неговото многообразие е повод за интеркултурен диалог за това, което ни обединява, което ни отличава и което трябва да съхраним и опазим за бъдещите поколения.

По отношение на балканските държави отстояваме тезата, че подрастващите трябва да бъдат научени „да разбират и уважават бита и културата на балканските народи“ (Дерменджиева и др. 2017: 491). Споделянето на празници и традиции с останалите народи е подход за диалог в разнообразието за споделени ценности в отношенията, поведението и комуникирането на регионално ниво.

От друга страна, река Дунав е източник на вдъхновение в литературата, музиката, изобразителното изкуство и фолклора за хората, което допринася за обогатяването на регионалната и европейската култура (Cheșcă 2019).

Сърбия представя видео за римското наследство по поречието на река Дунав на нейна територия. Културна програма с арт работилници за деца и изложба на корабни модели организират в гр. Апатин, екологичен музикален фестивал и лекции за защита на природните ресурси в гр. Сомбор, представяне на картини, вдъхновени от Дунав в гр. Смедерево. Семейен фестивал на кей Земун в Сърбия и голямата белградска регата е международно събитие с представители на 10 държави са друга част от инициативите. Кулинарни състезания и фестивали за приготвяне на рибена чорба се организират в гр. Белене (България), гр. Банощор (Сърбия), гр. Кълъраш (Румъния).

През годините в гр. Галац (Румъния) се организира Дунавска фиеста с летен парад, търсене на съкровища, круизи, уроци за замърсяване на водите, музика, спорт, изкуство и акции за почистване. Детски фестивал обучава де-

цата как да се гарантира, че водите са годни за пиене и безопасни за дивата природа. Светлинно шоу, парад и флашмоб съпътстват фестивала. Природонаучният музей „Разван Ангелута“ в гр. Галац приема посетители с програма „Преоткрий Дунав“, която включва фотография и танци. Състезания по танци организират и в гр. Браила (Румъния).

Националният исторически музей в гр. Плевен (България) също се включва с инициативи за отбелязването на Дунав. Празник „Надежда по Дунав“, концерти, пускане на послания върху саморъчно изработени ладии с националния флаг на всички страни по поречието на река Дунав организират в гр. Оряхово (България), фестивал на река Дунав в гр. Белене (България) с много детски забавления, риболовни и кулинарни състезания, рок музика.

Черна гора се присъединява към честванията на Деня на Дунав през 2018 г. с фестивал на Църно езеро в Национален парк Дурмитор. За семейства с деца е организирана разходка с лодка, ориентиране, представяне на горско изкуство и еко работилница.

Екологично образование за зелено бъдеще

Сър Майкъл Луелин Смит: „човек оценява и опазва само онова, което познава“ (Фондация „Екообщност“ 2010: 8).

Включването на младите хора в инициативи и дейности за река Дунав е естествен процес на формиране на ценности и модели на поведение чрез „образование за живот в глобално общество“ (Неминска 2015: 527). Дейностите се явяват „креативна среда за развитие“, която изисква „нестандартно мислене и нови интерактивни методи на обучение и преподаване“ (Dermendzhieva et al. 2020:109). Получените знания са основата за формиране на екологично съзнание, което води до промяна на поведението и изграждане на култура, съответстваща на визията за зелено бъдеще на нашата река, на нашия континент, на цялата планета. Защото, *„Ако децата могат да разберат сложността на реките и екосистемите, те ще се грижат за тяхното опазване и ще станат загрижени възрастни“* (ICPDR). По този начин ще бъде постигната екологичната цел за всеки европейски гражданин – трансформация на модела на поведение към нулево замърсяване. Индикатор за постигането на напредък е все по-голяма загриженост за обществото за проблемите на околната среда и желанието им за практически дейности за нейното опазване на съхраняване.

В гр. Апатин (Сърбия) организират безплатни разходки с лодки за децата и обучение по каране на кану и каяк. В Бачка паланка (Сърбия) акцент е арт работилница с детска поезия за Дунав, рисунки и пускане на хартиени лодки. През 2018 г. деца рисуват символи за *солидарност* върху камъни и ги изпращат с „водна поща“ на децата, живеещи в страните по течението на реката, хвърляйки ги във водата. В гр. Прахово (Сърбия) се организират ролеви и екологични игри за деца, както и обучения за отглеждане на есетрови риби за деца, живеещи в рибарски общности, съвместно с WWF-Сърбия. Организират се еколагери.

Семинари за значението на реките и методите за тяхното устойчиво използване и дългосрочно опазване организират за ученици от началните класове и младежи в гр. Белград (Сърбия). Образователните срещи са съпътствани с програма от балетни и други представления.

В гр. Кълъраш (Румъния) организират състезания по кану, по спортен риболов, тематични срещи с деца, в гр. Браила (Румъния) – изложби с рисунки. В други градове на Румъния организират посещения на язовири с уроци на открито за качеството на водата и нейното значение, открит урок с демонстрационно вземане и тестване качеството на водата в лаборатория в гр. Александрия (Румъния). Обучение за деца, с вземане и анализ на водни проби, организират и в Хърватия.

В Босна и Херцеговина, екологични работни срещи за деца и възрастни с представяне на растителния и животински свят по поречието на река Дунав целят повишаване на съзнанието за защита и опазване на реката. В разглеждания период е организирана училищна екскурзия до извора на река Босна за насърчаване на желанието за опазване на реките и целия Дунавски басейн чрез получаване на знания за значението и поддържането на разнообразието на живата природа. Интересна инициатива през 2017 г. е изработването от ученици на произведението „Мост“ от пластмасови бутилки и плетени торбички. Творбата подчертава ролята на реката за *свързване* на хората като преминава през приток на река Босна, но и натискът на замърсяване, на което е подложен.

В гр. Никопол (България) отбелязват „Деня на Дунав“ с изложби, пленери и екологични акции. Образователни инициативи се провеждат в градовете Оряхово, Плевен, Гулянци и Никопол, Велико Търново и Русе, в Силистра, придружени с концерти и изложби.

По своя характер, инициативите за „Деня на Дунав“ представляват вид обучение в неформална среда, организирани и реализирани от институции, в повечето случаи различни от училища и детски градини. Събитията целят повишаване на общественото съзнание, развиване на умения и компетентности извън формалната образователна система чрез „придобиването на собствен житейски опит“ (Желязкова-Тея 2011: 104). Без значение от формите на участие инициативите са израз на проявление на личностните качества и нагласи (табл. 1.).

Табл. 1. Примерни модели за реализиране на инициативи

Модел 1	Модел 2
<u>Начини на придобиване и форми на проявление:</u> лекции, обучения, практики, проучвания, екскурзии, филми, изложби, открити уроци, семинари, конференции, дискусии	<u>Видове и форми:</u> рисуване, песене, танцуване, свирене, фотографиране, състезания, конкурси, концерти, изложби, арт работилници, пленери, проекти

изобретателност, комуникативност, доброволчество, вземане на решения, диалогичност, работа в група/екип

И ако за възрастните е достатъчно да прочетат информация за река Дунав, да изгледат филм, да посетят музей или да участват в обучение, за да оформят или променят своите нагласи и модели на поведение за опазване на околната среда, то за децата е необходимо полагане на допълнителни и разнообразни педагогически дейности, за да достигнат тази цел по пътя на своето образование. Именно за това са подготвени три ресурса в помощ на педагозите и учителите и в полза на децата и учениците.

Съпътстваща „Деня на Дунав“ инициатива за ученици е **международният конкурс Danube Art Master** (http://www.danubeday.org/Danube_Art_Master). Провежда се от 2004 г. във всички 14 държави. Конкурсът се организира от Глобално партньорство по водите в Централна и Източна Европа (GWP CEE) и МКОРД. Насочен е към учениците на възраст между 6 и 18 години. Артистичната надпревара се провежда на два етапа – национален и международен.

Конкурсът е провокирал появата на десетки хиляди творби за реките - произведения на изкуството, видеа, карти. Всяко творение е израз на страстта на децата към тяхната местна река: независимо дали демонстрират своята дунавска солидарност, загриженост за околната среда, надежди за бъдещето или просто удоволствие от прекарването на времето край реката. Конкурсът образова по отношение на истинската стойност и важност на реката и дава възможност за изразяване на мнение за бъдещето на околната среда (Danube Watch 2019: 5).

Образователното помагало „Дунавски пакет“ е разработен от международен екип от специалисти по поръчка на МКОРД. Образователният ресурс предлага на учителите полезни и богати на информация материали за Дунав и неговите притоци, подходящи за ученици на възраст от 8 до 14 години. Наличен е онлайн, на адрес: <https://bepf-bg.org/library/danube-box/>.

В структурно отношение помагалото включва *Наръчник на учителя* (306 страници), *карта (плакат)* на Дунавския басейн и тест с образователни *карти за игра*. Темите са обособени в 6 раздела: „Кръговрат на водата“, „Екосистема на Дунавския басейн“, „Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти“, „Ползване на водата в Дунавския басейн“, „Дунавският басейн“, „Тясно сътрудничество и устойчиво използване“.

Помагалото предлага цялостна концепция за организация и провеждане на обучение в избираемите или факултативните учебни часове, включени в структурата на учебния план, или в други извънкласни и извънучилищни форми на обучение. В същото време дава възможност за частично приложение на някои негови модули в рамките на задължителната подготовка на учениците, тъй като включва информация от различни клонове на науката като биология, химия, физика, история, география, изкуства. Характерно е, че представените дейности създават условия за „изследователска“ работа и илюстрират приложния аспект на знанието.

Онлайн играта „Дунавско приключение“ – Danube Adventure online game (<https://www.danubeadventure.org/#/>) дава възможност на децата да нау-

чат повече за Дунав по забавен начин. Създадена от МКОРД през 2016 г., тя надгражда успеха на „Дунавския пакет“ и цели да пренесе знанията, съдържанието и идеите за Дунав в съвременна среда.

Играта е насочена към деца на възраст между 10 и 14 години. Играчите могат да избират различни аватари, с които да участват в приключението по река Дунав. По време на пътуването си те се сблъскват с въпроси с избор между няколко отговора, чрез които могат да получат кредити. След достигане на определен кредитен резултат играчът може да използва повече аватари.

Модел за реализиране на „Деня на Дунав“

Посочените тематични фокуси, характерът на представените инициативи и интердисциплинарността на темата за река Дунав дават основание да определим инициативата като модел за гражданско, екологично и интеркултурно образование, успешно прилаган в държавите от Дунавския басейн.

Моделът се основава на четири компонента:

1. Институционална подкрепа на различни нива;
2. Същност и цели на „Деня на Дуна“в;
3. Начини и форми на реализация;
4. Докладване и оценка на ефективността.

Фиг. 4. Първи вариант на модела

По своята същност те отразяват концепцията за международния „Ден на Дунав“ като безгрижно, весело и празнично събитие, което насърчава участие в дейности за опазване на река Дунав.

Фиг. 5. Втори вариант на модела

Непрекъснатият цикъл представлява ежегодното провеждане на Деня на Дунав с поставяне на нови акценти, вариативност на дейностите, усъвършенстване и иновация при провеждането и популяризирането на резултатите за вдъхновяване на нови участници.

Компонентите на модела са взаимосвързани. Развитие на всеки един от тях води до промяна в останалите. Динамичността отразява световните тенденции в развитието на обществените кампании за повишаване на осведомеността по значими теми и въпроси, както и европейските и регионални предизвикателства за гражданско участие и взаимодействие.

Заклучение

Денят на Дунав стартира като инициатива на дунавските държави през 2004 г. с около 150 активни партньора и 100 събития. Днес МКОРД и повече от 450 партньорски организации планират и координират около 200 събития в 14 държави от басейна на река Дунав.

Представеният модел за гражданско, екологично и интеркултурно образование без съмнение може да се приеме и за модел за учене през целия живот, тъй като ежегодното провеждане на „Деня на Дунав“ спомага за разширяване обхвата на участниците от различни групи на гражданското общество. Всяка година участниците повишават своята осведоменост за разнообразието на река Дунав като споделено местообитание и тяхната взаимна зависимост в речния басейн, реализират дейности за подобряване на екосистемата на реката, за засилване на културната, икономическата и екологичната интеграция и за повишаване на прозрачността в управлението на водите на речната система.

БИБЛИОГРАФИЯ

Дерменджиев 2017: Дерменджиев, А. Барieri и мостове на Балканите. – В: Сборник от пета международна научна конференция „Балканите – език, история, култура“ 2015. Велико Търново: ИВИС, 329–335// Dermendzhiev 2017: Dermendzhiev, A.

Barieri i mostove na Balkanite. – V: *Sbornik ot peta mezhdunarodna nauchna konferentsiya "Balkanite – ezik, istoriya, kultura" 2015*. Veliko Tarnovo: IVIS, 329–335

Дерменджиева и др. 2017: Дерменджиева, С., П. Събева, Л. Йорданов. Балканите като пространство – дидактическа интерпретация в училищната география. – В: *Сборник от peta международна научна конференция „Балканите – език, история, култура“ 2015*. Велико Търново: ИВИС, 489–496// **Dermendzhieva i dr. 2017:** Dermendzhieva, S., P. Sabeva, L. Yordanov. Balkanite kato prostranstvo – didakticheska interpretatsiya v uchilishtnata geografia. – V: *Sbornik ot peta mezhdunarodna nauchna konferentsiya "Balkanite – ezik, istoriya, kultura" 2015*. Veliko Tarnovo: IVIS, 489–496

Желязкова-Тея 2011: Желязкова-Тея, Т. Многого образи на информалното образование. – В: *Многообразие в единството*, 103–108. София// **Zhelyaskova-Teya 2011:** Zhelyaskova-Teya, T. Mnogoto obrazi na informalnoto obrazovanie. – V: *Mnogoobrazie v edinstvoto*, 103–108. Sofia – <http://www.tksi.org/SUB/papers/2-2/2-2-15.pdf> [25.01.2022]

Неминска 2015: Неминска, Р. За междурелигиозния диалог, обществените нагласи и образователната промяна (размисли върху една изгубена страница). – В: *Педагогика*, том 87, бр. 4, 522–531// **Neminska 2015:** Neminska, R. Za mezhdureligiozniya dialog, obshtestvenite naglasi i obrazovatelната promyana (razmisli warhu edna izgubena stranitsa). – V: *Pedagogika*, том 87, бр. 4, 522–531

Фондация „Екообщност“ 2010: Фондация „Екообщност“, Дунавски пакет (Наръчник на учителя). София// **Fondatsiya "Ekoobshtnost 2010:** Fondatsiya "Ekoobshtnost", Dunavski paket (Narachnik na uchitelya). Sofia – <https://bepf-bg.org/library/danube-box/> [16.11.2021]

Chesçã 2019: Chesçã, Alina Beatrice, The Blue Book of the Danube Cultural Identities – conference paper. In: *The international conference "The Danube – axis of European identity", Galați*

Danube Watch 2019: Danube day 2019: 'Get active for a Safer Danube. In: *Danube Watch – The magazine for the Danube river*, issue 2/2019, pp. 4–5

Dermendzhieva et al 2020: Dermendzhieva, S., T. Draganova. Normative resources for the implementation of the modern educational process in Geography of Bulgaria. – In: *International Scientific Refereed Online Journal with Impact Factor SocioBrains*, issue 66, pp. 105-114

ICPDR and UNDP/GEF DRP, The Danube day June 29 Bridge to the future!

Конвенция за сътрудничество при опазването и устойчивото използване на река Дунав, ДВ, бр. 30 от 02.04.1999 г.// *Konventsia za satrudnichestvo pri opazvaneto i ustoychivoto izpolzvanе na reka Dunav, DV*, br. 30 ot 02.04.1999 g. – <https://varna.obshtini.bg/doc/4974/0> [16.11.2021]

ICPDR, Danube Adventure online game - <https://www.icpdr.org/main/activities-projects/danube-adventure-online-game>

<http://www.danubeday.org/>

<http://www.icpdr.org/main/activities-projects/danube-day>

<https://www.moew.government.bg/>